

LAKIALOITE 74/2013 vp

Laki tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnalle

Tupakkatuotteet ovat yleisesti tiedetyn tavoin erittäin haitallisia kansanterveydelle ja sairausvaikutustensa kautta myös kansantaloudelle. Tupakkatuotteiden haittavaikutuksia on lainsäädännössä koetettu ehkäistä sekä koko väestön että etenkin nuorison suojelemiseksi. Nuorison erityiseksi suojaksi on säädetty kielto myydä tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita alle 18-vuotiaalle (tupakkalain 10 §), ja tätä kieltoa tehostaa rangaistussäännös (31 c §).

Tupakkalain (693/1976) säätämisestä kulueneen 36 vuoden aikana tupakointia estävä ja tupakan haittavaikutuksia ehkäisevä lainsäädäntö on maassamme edistynyt asteittain jo niin pitkälle, että seuraavan lainsäädännöllisen askeleen tulee tähdätä tupakoinnin täysikieltoon, kyläkin pitkäköllä aikavälillä. Nopea pyrkiminen täysikieltoon ei nimittäin ole realistista johtuen etenkin niistä ilmeisen ylivoimaisista lainvalvonnan vaikeuksista, mihin välitön täysikieltolaki käytännössä johtaisi. Näin ollen on realistista edetä hitaammin niin, että asenteiden muuttumiselle jää riittävästi aikaa niille, jotka eivät vielä tänään ole valmiita täysikieltoon. Varsinkin nuorissa ikäluokissa on valitettavasti todettavissa melkoista mielenkiintoa tupakointiin, vaikka yleisesti ottaen koko väestössä tupakoinnin suosio on laskenut hyvin voimakkaasti.

Käsillä oleva lakialoite tähtää sellaiseen vaiheittaisesti etenevään tupakoinnin vähentämiseen, joka alkaisi vaikuttaa vuoden 2018 alusta ja johtaisi arviolta vuoden 2050 vaiheilla siihen, että maassamme olisi enää hyvin vähän tupakoitsijoita ja hekin lähes 100-prosenttisesti jo yli 50-vuotiaita.

Tähän tavoitteeseen päästään kieltämällä vuoden 2018 alusta tupakkatuotteiden myynti kaikille niille, jotka ovat syntyneet myöhemmin kuin 31.12.1999. Nykyinen tupakkalain 10 §:n kielto myydä tupakkatuotteita alle 18-vuotiaille pysyisi voimassa vuodenvaihteeseen 2017—2018 asti, jonka jälkeen kaikkia 2000-luvulla syntyneitä eli 1.1.2000 tai myöhemmin syntyneitä koskisi nyt ehdotetun lakialoitteen mukaisesti edelleenkin myyntikielto. Sanotusta vuodenvaihteesta alkaen siis nuoria aikuisiakin koskisi myyntikielto, joka olisi heidän osaltaan pysyvä myös vuosien karttuessa. Ne heitä vanhemmat eli 1900-luvulla syntyneet henkilöt, jotka haluaisivat jatkaa tupakkatuotteiden ostamista, saisivat niin tehdä.

Ehdotetussa järjestelmässä tupakoivien määrä vähenisi vuodesta 2018 alkaen itsestään ja suhteellisen tasaisesti eli sitä mukaa kuin 1900-luvulla syntynyt väestömme vähenee luonnollisen poistuman kautta. Vuoteen 2100 tultaessa olisi jokainen tupakkatuotteiden ostamiseen vielä oikeutettu iältään vähintään 100-vuotias.

Ehdotetun lainmuutoksen käytännön valvonta tapahtuisi nykyiseen tapaan viime kädessä siten, että ostohalukkaan asiakkaan iän riittävyyden näyttäessä epäselvältä olisi iän todistaminen virallisella henkilötodistuksella tarpeen. Tätä kontrollia helpottaisi käytännössä suuresti se, että kontrollia suorittavan myyjän ei tarvitsisi selvittää asiakkaan ikää vähennyslaskutoimiuksella, vaan riittäisi vilkaista henkilötodistuksesta, onko asiakas syntynyt 1900-luvulla vai 2000-luvulla.

Tarvittava lainmuutos edellyttää tupakkalain 10 §:n muuttamista sekä seurannaismuutosta rangaistussäännöksessä eli 31 c §:ssä. Lainmuutos ei riistäisi oikeutta tupakkatuotteiden ostoon keneltäkään nykyisin niiden ostamiseen oikeutulta eikä myöskään jatkossa niiltä varhaisnuorilta, jotka ovat tällä hetkellä alle 18-vuotiaita mutta jotka 31.12.1999 tai aikaisemmin syntyneinä ehtivät täyttää 18 vuotta viimeistään 31.12.2017. "Menettäjiä" olisivat ainoastaan ne tämänhetkiset lapsi-ikäiset, jotka 1.1.2000 tai sen jälkeen syntyneinä olisivat nykyisin puitteissa päässeet osto-oikeutetuiksi aikaisintaan noin viiden vuoden kuluttua eli 18-vuotiaaksi tullessaan. On selvää, että näiden tällä hetkellä

0—12-vuotiaiden pikkulasten ja lasten kohdalla ei voida mistään menetyksestä puhua, kun heidän terveyttään ja terveenä pysymistään lainmuutoksella tehostetusti turvattaisiin. Mitään perustuslaillisen tasa-arvoisuuden ongelmaa ei siis syntyisi, koska 0—12-vuotiaiden sekä vielä syntymättömien lasten suojeleminen tupakan terveyshaitoilta on mitä selvimmin perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu "hyväksyttävä peruste" kahtiajakoon "iän perusteella".

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkalain (693/1976) 10 §:n 1 ja 3 momentti, 11 § ja 31 c §:n 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 698/2010, seuraavasti:

10 §

Tupakkatuotteita ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle eikä vuoden 2018 tammikuun 1 päivästä alkaen kenellekään, joka on syntynyt myöhemmin kuin joulukuun 31 päivänä 1999.

Tupakkaintivälineitä ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

11 §

Tupakkatuotteiden maahantuonti ja hallussapito on kielletty 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulta henkilöltä.

31 c §

Joka

1) myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää tupakkatuotteen 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle,

on tuomittava *tupakanmyyntirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2013

2 Ari Jalonen /ps